

*Резніков Валерій Володимирович,
к.е.н., доц., докторант Навчально-науково-виробничого центру,
Національний університет цивільного захисту України, м. Харків
ORCID 0000-0002-3579-3114*

УДК 351.88: 327.39

doi 10.34213/db.19.02.17

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Охарактеризовано особливості формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України в сучасних умовах. Визначено ступінь результативності виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Виокремлено проблемні аспекти та протиріччя формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України. Проаналізовано отримані вигоди та виклики для України від інтеграції в Європейський Союз. Визначено пріоритетні напрями формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України в сучасних умовах.

Ключові слова: європейська інтеграція; Угода про асоціацію між Україною та ЄС; державна політика у сфері європейської інтеграції України.

Постановка проблеми. За підсумками 2018 р. ступінь виконання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом у порівнянні з 2017 р. збільшився з 41 до 52 % (виконано 7,5 тис. індикаторів у межах 2 тис. завдань). Внаслідок цього Україна отримала від ЄС кредитної підтримки на загальну суму € 1,2 млрд за відповідними напрямками: транспортна інфраструктура, житлово-комунальне господарство, підтримка малого і середнього бізнесу, енергоефективність та ін. [2; 4].

Однак це далеко не всі напрямки, які є предметом відповідної Угоди про асоціацію України з ЄС і які потребують уваги щодо подальшої модернізації нашої країни. Це вимагає визначення пріоритетних напрямів формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляду особливостей формування та результативності реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України присвятили свої публікації такі вчені, як І. Артёмов, О. Ващук, Ю. Кальниш, О. Руденко, І. Ус та ін. [3; 4; 7]. Однак

гібридним та націоналістичним дискурсам слугуватиме основою мирного співіснування. Подолання наслідків конфлікту не буде можливим без взаємодії держави та громадськості у виробленні єдиних концепцій щодо минулого та майбутнього України.

На переконання М. Єніна, певний об'єднавчий та мобілізаційний потенціал для національної спільноти та її молодого покоління може мати модель громадянського патріотизму (“конституційного патріотизму” в термінології Ю. Габермаса), основоположною умовою формування якого є наявність високої політико-правової культури, домінування державних політико-культурних цінностей над етнокультурними і етноконфесійними, створення в суспільстві через механізми державної політики передумов патріотичного відношення до своєї країни [2].

Зокрема, він стверджує, що “характеристиками, які визначають суб'єктивне ставлення української молоді до своєї країни та цінностей патріотизму, є: моральна та професійна легітимність політичного класу; створення державою гідних умов життя громадян; соціальна, економічна, правова, політична захищеність державою; гарантії стабільного всебічного розвитку індивідів; тотожність ідеалів і мети існування у держави та її громадян; децентралізація влади” [2].

Найголовнішими, на думку О. Кривицької, є виховання національних почуттів (за допомогою міфів, символів, свят, історичної освіти); формування єдиного культурного простору, розвиток спільної для всіх громадян соціетальної культури; розв'язання проблем етнопонаціональних меншин – як для задоволення їхніх прав та інтересів, так і заради підвищення їхньої лояльності та патріотизму щодо держави і суспільства в цілому.

Фундаментом такої стратегії є заохочення культурної багатоманітності, стійкого інтересу до різних світоглядних і ціннісних систем. Надзвичайно важливим для суспільства є конструювання цивілізаційної ідентичності на основі принципів ненасильства, толерантності, поваги до інакшості [3].

З огляду на зазначене, доцільною також виглядає ідея Р. Ляшенко про

діалогу – на саміті Україна – ЄС в липні і на Раді Асоціації у грудні 2018 р. було визначено та деталізовано чотири пріоритетні напрямки співпраці для посилення політичної асоціації та економічної інтеграції України з ЄС у таких сферах: цифрового ринку, митної політики, енергетики, а також в сфері юстиції, свободи та безпеки [4].

Розглянемо ці пріоритетні сфери державної політики європейської інтеграції України в ЄС детальніше.

Україні потрібно ще більше наблизити своє законодавство до законодавства ЄС у сфері цифрової економіки в контексті продовження подальшого регулярного діалогу у цій сфері. Україні необхідно досягти повного виконання чинних зобов'язань за Угодою про асоціацію, зокрема в сфері телекомунікаційних послуг. З цією метою доцільно провести всебічну оцінку сучасного стану цифрової економіки України, визначити та підтримати наближення українського законодавства до законодавства ЄС.

Для прискорення Україною імплементації Угоди про асоціацію з ЄС та формування відповідної митної політики особливу увагу слід приділити ефективному та своєчасному впровадженню глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі шляхом: всебічного сприяння розвитку торгівлі; ліквідації технічних бар'єрів, зокрема, митних процедур, технічних регламентів, санітарних та фітосанітарних систем; реформи безпеки харчових продуктів; реформи системи державних закупівель; захисту прав інтелектуальної власності; реформування технічного регулювання, зокрема, прийняття галузевого та горизонтального законодавства, в тому числі у сфері ринкового нагляду. Україна повинна імплементувати відповідне законодавство ЄС у національне законодавство, здійснити адміністративні та інституційні реформ, а також забезпечити ефективну та прозору адміністративну систему, яка є необхідною для початку переговорів щодо Угоди АСАА (Угода про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції) [5].

Одним з головних завдань імплементації Україною Угоди про асоціацію з ЄС в енергетичній сфері є приєднання об'єднаної енергосистеми (ОЕС) країни

до енергосистеми континентальної Європи (ENTSO-E).

План заходів щодо синхронізації (ОЕС) України з Європейською мережею системних операторів передачі електроенергії (ENTSO-E) передбачає заходи із забезпечення готовності ТЕС до роботи в ENTSO-E, організацію каналів зв'язку для технологічного управління ОЕС України, будівництво повітряних ліній та підстанцій, сертифікацію оператора системи передачі (НЕК “Укренерго”), залучення міжнародної технічної допомоги, перехід на ізольовану роботу з енергосистемами країн, що не входять до ENTSO-E [1].

Кінцевий термін виконання Україною заходів з приєднання ОЕС країни до енергосистеми континентальної Європи заплановано на липень 2022 р. і передбачає виконання трьох основних складових: каталогу вимог (безумовне виконання яких необхідне для прийняття рішення про об'єднання енергосистем); переліку необхідних додаткових досліджень; “дорожньої карти” приєднання [6].

Вкрай важливо в рамках Угоди про асоціацію активізувати співпрацю у такій пріоритетній сфері, як юстиція, свобода та безпека. До переліку напрямків, які становлять взаємний інтерес, як для України так і ЄС, входять такі: інтегроване управління кордонами; боротьба з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму; боротьба з організованими та міжнародними злочинами; співпраця в галузі кібербезпеки шляхом боротьби з кібер- та гібридними загрозами; реагування на дезінформацію та втручання у вибори; приведення виборчого законодавства у відповідність з рекомендаціями ОБСЄ / БДПЛ; ратифікація Стамбульської конвенції про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами [5].

Погоджуючись з тим, що необхідно надалі вести плідний діалог щодо поглиблення співпраці між Україною та ЄС в межах Угоди про асоціацію в сферах: енергетики; юстиції, свободи та безпеки; митниці; цифрової економіки, все ж вважаємо, що перелік пріоритетів формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України має включати й інші напрямки.

Так, Україні необхідно продовжувати виконання “домашнього завдання” щодо боротьби з корупцією. Зокрема, ЄС та Україна домовились про важливість забезпечення незалежності, ефективності та стабільності нової спеціалізованої антикорупційної інституційної структури: всі антикорупційні інституції повинні виконувати свою роботу вільно від неправомірного впливу. Також необхідно забезпечити надійність та незалежність Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та продовжити реформування прокуратури.

Доцільно ухвалення ключових реформаторських законів у головних транспортних секторах для виконання міжнародних зобов'язань та Угоди про асоціацію, зокрема в тому, що стосується секторів автомобільного і залізничного транспорту, закону про внутрішні водні шляхи, укладення Договору про спільний авіаційний простір [5].

Важливим є реформи в соціальній сфері та підвищення рівня життя українських громадян, доступу населення до якісної медичної допомоги, прийняття нового Трудового кодексу, продовження реформ у системі освіти та науки тощо.

Отже, для підвищення результативності державної політики у сфері європейської інтеграції України та прискорення виконання Україною Угоди про асоціацію з ЄС необхідно:

– внести зміни в законодавство України з вимогою щодо включення до пояснювальної записки до законопроектів, що розглядаються Верховною Радою України, обґрунтування їх впливу на виконання Угоди про асоціацію з ЄС з вимогою щодо проведення експертизи законопроектів на предмет їх відповідності Угоді про асоціацію з ЄС;

– підвищити ефективність діяльності заступників міністрів з євроінтеграції й при необхідності посилити їх відповідальність за здійснення необхідних реформ у частині виконання Угоди про Асоціацію з ЄС;

– забезпечити відповідне супроводження законопроектів, спрямованих на виконання умов Угоди про асоціацію з ЄС, у тому числі шляхом визначення таких законопроектів невідкладними;

– встановити часові “маяки” щодо остаточної практичної адаптації українських технічних регламентів до стандартів ЄС [7];

– вести плідну співпрацю над оновленням додатків до Угоди про асоціацію, що полегшить процес імплементації відповідно до еволюції законодавства ЄС та відповідних міжнародних стандартів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, формування та реалізація державної політики у сфері європейської інтеграції України в контексті визначених пріоритетних напрямів має сприяти: підвищенню рівня національної безпеки, як важливої складової забезпечення міжнародної безпеки; проведенню модернізаційних реформ в усіх галузях економіки та сферах суспільного життя; впровадженню європейських стандартів якості життя та подолання бідності серед населення країни; вирішенню існуючих екологічних проблем; підвищенню рівня безпеки життєдіяльності українського суспільства, що й буде предметом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Еврокомиссия одобрила синхронизацию энергосистемы Украины и ЕС. URL: <https://interfax.com.ua/news/political/574253.html> (дата звернення: 12.09.2019).
2. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2018 р. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/AA_report_UA.pdf (дата звернення: 12.09.2019).
3. Кальниш Ю. Г. Системні фактори впливу на формування та реалізацію державної євроінтеграційної політики України в умовах глобалізації. *Моделі і механізми регулювання єврорегіонального співробітництва України* : монографія / за заг. ред. І. В. Артємова, О. М. Ващук, О. М. Руденко. Ужгород : МПП “Гражда”, 2013. С. 296–326.
4. Лысенко Е. Украина выполнила 2 тыс. заданий Европы и рассчитывает на новое соглашение от ЕС. URL: <https://ubr.ua/finances/macro-economics-ukraine/ukraina-vypolnila-2-tys-zadaniy-evropy-i-rasschityvaet-na-novoe-sohlashenie-ot-es-3880460> (дата звернення: 12.09.2019).
5. Спільна заява за підсумками 5-ї зустрічі Ради асоціації між ЄС та Україною. URL: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/55626/node/55626_uk (дата звернення: 12.09.2019).
6. Укрэнерго оценивает стоимость синхронизации ОЭС Украины с ENTSO-E в 357 млн евро. URL: <https://biz.liga.net/ekonomika/tek/novosti/ukrenergo-nazvalo-tsenu-sinhronizatsii-s-energositemoj-es> (дата звернення: 12.09.2019).
7. Ус І. В. Про результати виконання економічної частини угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2018 році та завдання на 2019 рік. URL: <https://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/analitichni-materiali/ekonomika/pro-rezultati-vikonannya-ekonomichnoi-chastini-ugodi> (дата звернення: 12.09.2019).

References

1. Yevrokomissiya odobрила sinkhronizatsiyu energosistemy Ukrainy i YES. URL: <https://interfax.com.ua/news/political/574253.html> [in Ukrainian].
2. Zvit pro vykonannya Uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta Yevropeys'kym Soyuzom u 2018 r. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/AA_report_UA.pdf [in Ukrainian].

3. Kal'nysh, Y.H. (2013). Systemni faktory vplyvu na formuvannya ta realizatsiyu derzhavnoyi yevrointehratsiynoyi polityky Ukrainy v umovakh hlobalizatsiyi. *Modeli i mekhanizmy rehulyuvannya yevrorehional'noho spivrobitnytstva Ukrainy: monohrafiya*. I.V. Art'omov, O.M. Vashchuk, O.M. Rudenko (Eds.). Uzhhorod: MPP "Hrazhda", С. 296–326 [in Ukrainian].

4. Lysenko, Y. Ukraina vpolnila 2 tys. zadaniy Yevropy i rasschityvayet na novoye soglasheniye ot YES. URL: <https://ubr.ua/finances/macroeconomics-ukraine/ukraina-vpolnila-2-tys-zadaniy-evropy-i-rasschityvaet-na-novoe-sohlashenie-ot-es-3880460> [in Ukrainian].

5. Spil'na zayava za pidsumkamy 5-yi zustrichi Rady asotsiatsiyi mizh YES ta Ukrainoyu. URL: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/55626/node/55626_uk [in Ukrainian].

6. Ukrenergo otsenivayet stoimost' sinkhronizatsii OES Ukrainy s ENTSO-E v 357 mln yevro. URL: <https://biz.liga.net/ekonomika/tek/novosti/ukrenergo-nazvalo-tsenu-sinhronizatsii-s-energositemoy-es> [in Ukrainian].

7. Us, I.V. Pro rezul'taty vykonannya ekonomichnoyi chastyny uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta YES u 2018 rotsi ta zavdannya na 2019 rik. URL: <https://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/analitichni-materiali/ekonomika/pro-rezultati-vikonannya-ekonomichnoi-chastini-ugodi> [in Ukrainian].

Ryznikov V. V.,

*PhD in Economic Sciences, Associate Professor,
Doctoral Student of Educational-scientific-production center,
National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv
ORCID0000-0002-3579-3114*

Priority directions of formation and realization of state policy in the sphere of European integration of Ukraine in modern conditions

According to the results of 2018, the degree of implementation of the Association Agreement with the European Union by Ukraine has increased from 41 % to 52 % compared to 2017 (7.5 thousand indicators have been fulfilled within 2 thousand tasks). As a result, Ukraine received from the EU credit support for a total amount of € 1.2 billion in the following areas: transport infrastructure, housing and communal services, support for small and medium-sized businesses, energy efficiency and others. However, these are not all areas that are the subject of the relevant Association Agreement with the EU, and which need attention for further modernization. This requires the determination of priority directions for the formation and implementation of state policy in the field of European integration of Ukraine in the current conditions.

The following factors are at the heart of Ukraine's chronic backlog of implementation of the Association Agreement with the EU: unrealistic timing; obsolescence of certain obligations; the institutional weakness of the process of ensuring the implementation of the Agreement; making legislative decisions contrary to the Agreement; lack of motivation to adopt the laws necessary to implement the Association Agreement with the EU.

There is a need for further dialogue on deepening cooperation between Ukraine and the EU within the framework of the Association Agreement in the fields of energy, justice and home affairs, customs and the digital economy. There is a need for fruitful cooperation on updating the annexes to the Association Agreement, which will facilitate the implementation process in line with the evolution of EU law and relevant international standards.

Therefore, the formation and implementation of state policy in the field of European integration of Ukraine in the context of the identified priority areas should contribute to: raising the level of national security as an important component of ensuring international security; implementation of modernization reforms in all sectors of economy and spheres of public life; the implementation of European standards of quality of life and poverty reduction among the population of the country; solving existing environmental problems; raising the level of safety of life of Ukrainian society.

Keywords: European integration; Association Agreement between Ukraine and the EU; state policy in the field of European integration of Ukraine.

Надійшла до редколегії 29.11.2019 р.